

Vlákna

Tématicky zaměřený vývoj aplikací v jazyce C
skupina Systémové programování – Linux

Radek Krejčí

Fakulta informatiky
Masarykova univerzita
`radek.krejci@mail.muni.cz`

Brno, 3. listopadu 2010

Vlákna

motivace, použití a práce s vlákny

Motivace

Vlákna jako nástroj pro

- load balancing
- rozdělení problému a urychlení výpočtu
- komunikace (interakce s uživatelem)
- pokračování práce během potenciálně velmi dlouhého blokování procesu (např. IO)
- potřeba synchronně reagovat na typicky asynchronní podněty

Co je to vlákno

Vlákno

Objekt pracující podle kódu programu, který je ale součástí procesu a sdílí jeho prostředky s ostatními vlákny procesu.

- Z hlediska jádra je důležitý pojem úloha - pro ni se plánuje čas CPU - úlohou je každé vlákno procesu (mapování 1:1) a každý proces má alespoň jedno vlákno.
- Vlákno je abstrakcí toku výpočtu – aktivity procesu. Jde o samostatně proveditelný tok instrukcí, který lze využít ke strukturování programu.
- Co se životního cyklu týče, jsou na tom vlákna stejně jako procesy.
- Z pohledu programátora jde o funkci, která běží samostatně v rámci procesu. Tyto funkce běží v rámci programu souběžně.

Vlastnosti vláken

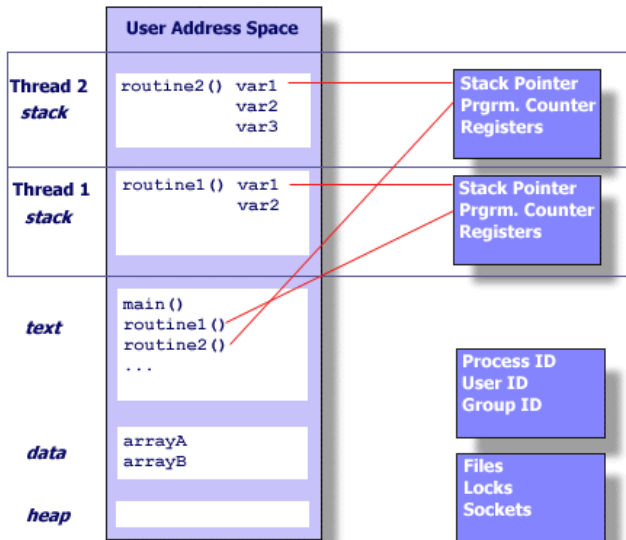
V rámci procesu vlákna **sdílí**

- kontext paměti
- kontext prostředí
- otevřené soubory
- → nutnost synchronizace přístupu ke zdrojům (příští téma)

Naopak vlákna v rámci procesu **nesdílí**

- kontext procesoru (CPU se přiděluje vláknům)
- zásobník
- signály
- lokální data

Vlákna v rámci procesu

Implementace vláken v Linuxu

- **LinuxThreads** – původní, dnes již nepodporovaná, částečná implementace vláken podle normy POSIX
- **Native POSIX Thread Library (NPTL)** – od jádra 2.6 plnohodnotná implementace POSIX Threads¹
- obě implementace jsou ve skutečnosti poskytovány přes knihovnou glibc, nicméně podpora vláken je přímo v kernelu
- Zjištění používané verze implementace:
`getconf GNU_LIBPTHREAD_VERSION`

Použití

- `#include <pthread.h>`
- `gcc -pthread`

Další informace

- `man 7 pthreads`

---

¹IEEE POSIX 1003.1c

Vytvoření vlákna

```
int pthread_create(pthread_t *thread, const pthread_attr_t *attr,  
                  void *(*start_routine) (void *), void *arg);
```

- každé vlákno může vytvářet nová vlákna
- atributy vlákna je nutné nastavit před jeho vytvořením
- defaultní nastavení vlákna se deklarují pomocí NULL

ID vlákna

```
pthread_t pthread_self(void);  
int pthread_equal(pthread_t t1, pthread_t t2);  
(pid_t) syscall(SYS_gettid);
```

Pozor na souběh a konstrukce typu:

```
for(i = 0; i < N; i++) {  
    pthread_create(&tid, attr, start_routine, &i);  
}
```


úkol

Napište program, který vytvoří určitý počet vláken, která vytisknou svoje ID

úkol

Napište program, který vytvoří určitý počet vláken, která vytisknou svoje ID

Modifikace: každé vlákno vytiskne n -krát jiný znak abecedy

Spojování vláken

```
int pthread_join(pthread_t thread, void **retval);  
int pthread_detach(pthread_t thread);
```

- mechanismus čekání na dokončení vlákna
- nelze čekat sám na sebe
- mnohonásobné volání `pthread_join()` má nedefinované chování
- na detachované vlákno již nelze volat `pthread_join()` a detach nelze vzít zpět

Spojování vláken

```
int pthread_join(pthread_t thread, void **retval);  
int pthread_detach(pthread_t thread);
```

- mechanismus čekání na dokončení vlákna
- nelze čekat sám na sebe
- mnohonásobné volání `pthread_join()` má nedefinované chování
- na detachované vlákno již nelze volat `pthread_join()` a detach nelze vzít zpět

úkol

Upravte předchozí program tak, aby hlavní vlákno skončilo vždy poslední

Atributy vlákna

- nastavení vlastností vlákna – lze je ale nastavit pouze při vytváření vlákna
- `man -k pthread_attr`

Použití

- 1 `pthread_attr_init()`
- 2 `pthread_attr_set*`
- 3 použití ve funkci `pthread_create()`
- 4 `pthread_attr_destroy()`

Příklady

- `pthread_attr_setdetachstate(&attr, PTHREAD_CREATE_DETACHED)`
- `pthread_attr_setstacksize()`

clean-up handlery (*destruktory*)

```
void pthread_cleanup_push(void (*routine)(void *), void *arg);  
void pthread_cleanup_pop(int execute);
```

Příklad:

```
void on_cancel(void* data) {  
    if (*data != NULL) free(*data);  
}  
  
void* ptr = NULL;  
pthread_cleanup_push(on_cancel, &ptr);  
ptr = malloc(100);  
...  
pthread_cleanup_pop(1);
```

Data specifická pro vlákna

- Proměnná je duplikována pro každé vlákno v jeho datové oblasti.
- S těmito proměnnými (klíči) je třeba pracovat jinak než s běžnými proměnnými.

```
int pthread_key_create(pthread_key_t *key, void (*destructor)(void*));  
void *pthread_getspecific(pthread_key_t key);  
int pthread_setspecific(pthread_key_t key, const void *value);  
int pthread_key_delete(pthread_key_t key);
```

Příklad – logování do samostatného souboru v každém vlákně, ale společnou funkcí.

Ukončení vlákna

Vlákno končí

- návratem z funkce vlákna
- voláním funkce `pthread_exit`
- zrušením vlákna jiným vláknem (`pthread_cancel`)

Rušení vlákna

Vlákno může být

- **asynchronně zrušitelné** – lze ho okamžitě zrušit
- **synchronně zrušitelné** – požadavky na zrušení se ukládají do fronty, zrušení proběhne až v místě, které to dovoluje (cancellation points)
- **nezrušitelné** – pokusy o zrušení se ignorují

Rušení vláken je na Linuxu implementováno pomocí real-time signálů.

Rušení vláken

```
int pthread_setcancelstate(int state, int *oldstate);  
int pthread_setcanceltype(int type, int *oldtype);
```

Vždy uložte původní stav (typ)!

Stavy

- PTHREAD_CANCEL_ENABLE
- PTHREAD_CANCEL_DISABLE

Typy

- PTHREAD_CANCEL_ASYNCHRONOUS
- PTHREAD_CANCEL_DEFERRED

Body zrušení

- funkce `pthread_testcancel`
- seznam všech funkcí fungujících jako *cancellation points* je v `pthreads(7)`

Poznámky

- Pozor na ošetřování chyb – `pthread_*` funkce nenastavují `errno`, ale vracejí přímo chybový kód odpovídající `errno`, které je ale na Linuxu thread-safe.
- Vlákna a `fork()`
  - nový proces je kopií původního vlákna
  - ostatní vlákna neexistují, ale jimi naalokovaná paměť zůstává alokovaná (ztracená)
  - zůstávají zamčené mutexy (viz synchronizace příště)
  - má smysl pouze se současným použitím `exec`
- Vlákna a signály
  - `pthread_kill`
  - nastavení obsluhy signálů je stejné pro všechna vlákna
  - `pthread_sigmask`

Závěr

domácí úkoly a zdroje

Domácí úkol

- Pomocí `pthread_key_t` implementujte Hello, world! vlákna – každé vlákno vypíše specifický text.
- Minimálně 3 vlákna

Zdroje

Vlákna

- computing.llnl.gov/tutorials/pthreads/
- www.yolinux.com/TUTORIALS/LinuxTutorialPosixThreads.html